

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાવલિ પુ. ૧૪૪

દેશ્ય શબ્દકોશ

સંપાદક

ભરતરામ ભાનુસુખરામ મહેતા

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ
અમદાવાદ-૧૪

પ્રકાશક

રામલાલ ડાહ્યાભાઈ પરીખ
ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ-૧૪

મુદ્રક

જીવણજી ડાહ્યાભાઈ દેસાઈ
નવજીવન મુદ્રણાલય, અમદાવાદ-૧૪

© ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ-૧૪

આવૃત્તિ ૧, પ્રત ૫૦૦

પ્રકાશકનું નિવેદન

શ્રી જરતરામ જાનુમુખરામ મહેતા એક વાર ‘દેશ્ય શબ્દકોષ’ ની હસ્ત પ્રત લઈને વિદ્યાપીઠમાં આવ્યા. એમની પાસે હાથકાગળ ઉદ્યાગને લગતી પણ એક હસ્તપ્રત ત્યારે હતી. આ બંને હસ્તપ્રતો તૈયાર કર્યા થયેા સમય વીતી ગયેા હોનો. વચગાળામાં વિદ્યાપીઠ દ્વારે સંરોધનપ્રવૃત્તિઓએ થયેા વેગ પકડ્યાં, જાપાણીઓના પ્રદેશમાં પણ વ્યાપક અને લંડાણવાળાં સંરોધનો ખૂબ થયાં છે. આ બધાંનો લાભ આ ‘દેશ્ય શબ્દકોષ’ને મળ્યો હોત તો સારું એવી લાગણી થઈ. પરંતુ બીજા વિચાર એમ આવ્યો કે શ્રી મહેતાએ કદ વેળીને ને કાંઈ તૈયાર કર્યું છે તે પ્રગટ થાય તો સારી વાત છે. એ પોને તો હવે આ કોશનું પુનરીક્ષણ કરી શકે તેહું સ્વાસ્થ્ય પણ ધરાવતા નથી. કોશમાં અને જાપાણીમાં જેમને રસ હશે તેમને માટે આ સામગ્રી ઠીક ઠીક ઉપયોગી થશે એવી આશાથી કોશને “વિદ્યાપીઠ” દંભાસિકમાં હપને હપને છાપવાનું વિચાર્યું. તે પછી આજે આ નાનકડી પુસ્તિકાના સ્વરૂપમાં વાચકો પાસે તે મૂકીએ છીએ. અહીંયાં ને છે તે શ્રી મહેતાનો જ પુરુષાર્થ છે.

આશા છે કે આ પુસ્તિકા ઉપયોગી નીવડશે.

૮ ૧-૬૫

આમુખ

ઈ.સ. ૧૯૨૩ માં The Modern Gujarati-English dictionary મારા પિતા સ્વ. ભાનુસુખરામ મહેતા અને હું ભેગા મળીને તૈયાર કરતા હતા. તે વખતે મને બે મુદ્દાઓ સૂઝ્યા હતા.

એક તો અખિલ ભારતની નજરે આપણા મૂળાક્ષરોનો વિકાસ દર્શાવવાનો. તે કામ ૧૯૨૯ સુધીમાં થયું તેટલું મેં કર્યું. પછી ૧૯૨૯ માં ગોંડળના તે વખતના મહારાજ ભગવતસિંહજીએ મને બોલાવ્યો, તે વખતે મારી એ બાબતની હસ્ત-લિખિત પ્રત મેં તેમને બતાવી. તેઓ એ જોઈ ખુશ થયા અને ભગવદ્ગોમંડળ શબ્દકોષ માટે તેમાંના મૂળાક્ષરો આપવા તેમણે મને કહ્યું. પણ વ્યાવહારિક રીતે એ બને એમ નહોતું, એટલે મેં ના પાડી. હાલ એ હસ્તલિખિત પ્રત મારી પાસે મોબૂદ છે. અને ઘણા નિષ્ણાતોએ એ જોઈ મને અભિનંદન આપ્યાં છે.

બીજું, દેશ્ય શબ્દો ભેગા કરવાનો વિચાર મેં કર્યો. વ્યુત્પત્તિની નજરે મને આ સમસ્યા ખૂંચતી હતી. ખાસ કરીને સૌરાષ્ટ્રમાં કેટલાક શબ્દો આગવા અને વિશિષ્ટ હોય છે. રાંઢવું, રાંઢો, વાળુ, સોંઢલ, માંડ, આંખવું, વાળંદ, મોવાળો, મીંદડી વગેરે શબ્દોની વ્યુત્પત્તિ સંસ્કૃતમાંથી બતાવી શકાય એમ નથી; છતાં કેટલાક મહાશયો તેવી વ્યુત્પત્તિ બતાવવાનો આગ્રહ રાખે છે. વળી ગુજરાતમાં પણ સંખ્યાબંધ દેશ્ય અથવા તળપદા શબ્દો પ્રચારમાં છે. આમ જોટલા બને તેટલા શબ્દોનો કોષ મેં તૈયાર કરવા માંડ્યો.

*

*

*

ભાષાના વિકાસની નજરે સ્વ. કેશવ હર્ષદ ધ્રુવે ચીંધેલા ત્રણ તખક્કા નોંધપાત્ર છે :

(૧) ઈસુની અગિયારમી સદીથી ચૌદમી સદી સુધીનો પહેલો તખક્કો. એને અપભ્રંશનો કે જૂની ગુજરાતીનો યુગ કહી શકાય;

(૨) ઈસુની પંદરમીથી સત્તરમી સદીનો બીજો તખક્કો. એને મધ્ય ગુજરાતીનો યુગ કહી શકાય;

(૩) ઈસુની સત્તરમી સદીથી આગળ સુધીનો ત્રીજો તખક્કો. એને આધુનિક કે નવી ગુજરાતીનો યુગ કહી શકાય.

જેઓ સંસ્કૃતમાંથી દેશ્ય શબ્દો વ્યુત્પન્ન થતા હોવાની હિમાયત કરે છે તેમને રચ. કૃષ્ણલાલ મોહનલાલ ઝવેરીનું મંતવ્ય યાદ કરાવવાની જરૂર રહે છે. તેઓ કહી ગયા છે કે “ નીચેના શબ્દો દેશી અથવા દેશ્ય શબ્દો છે. એટલે કે તેઓ સંસ્કૃતમાંથી ઊતરી આવેલા નથી, પણ દેશમાં પ્રચલિત હતા. આવા શબ્દોની લાંબી યાદી હેમચંદ્રે ચેતાના ‘દેશીનામમાળા’ નામના પુસ્તકમાં આપેલી છે. ” એવા દેશ્ય શબ્દો બોલ્લ, રોહું, ઝાંખરું, દાયરી, ખોળિયું, ખાબડું, ડોબરું, બાચકો વગેરે છે.

વળી તેવા મહારાષ્ટ્રી સંસ્કૃતમાંથી દેશ્ય શબ્દ વ્યુત્પન્ન થયેલા માનતા હોય તો તેમણે વચગાળાના પ્રાકૃત, અપભ્રંશ, મધ્ય ગુજરાતી તથા આધુનિક ગુજરાતી જેવાં સોપાન બતાવવાં જોઈએ. દા. ત. (૧) દધિપદમ્, દદિદદ્, દદિદદ્, દાહલ્લ, દાહોલ્ (૨) અવડકમ્, અવડમ્, અવડલ્, ઈલ્લ, ઈલ્લ, (૩) વાણિયક, વાણિયઓ, વાણિયલ, વાણિયલ, વાણિયો (૪) ચમુરક, સમુરઓ, સમુરક, સસરક, સસરો, સાસરો (૫) પરીક્ષ, પરિકઓ, પરિકણુ, પરીખ, અથવા પારેખ.

ઉપર પ્રમાણે મેં મને સૂઝ્યું તેમ લખ્યું છે; મેં ૧૫૪૧ દેશ્ય શબ્દો આપ્યા છે. તે પૈકી કેટલાક શબ્દો શબ્દાર્થભેદની નજરે એને એ હોવાનું મારા વાચક-વર્ગને માલુમ પડે તો નવાઈ નહિ. પરંતુ મેં કયા કયા આધારે મારા શબ્દો ભેગા કર્યાં છે તે હું ન જણાવું તે ઠીક ન ગણાય.

પાક્ષી પરત્વે ગાદગર વિદહેલ્મ કૃત Pali Literature Language પ્રાકૃત માટે શેક, પં. હરગોવિંદદાસ ત્રિકમદાસ કૃત પાર્શ્વ-સદ-મહાજ્ઞો; અપભ્રંશ માટે હેમચંદ્ર કૃત દેશી નામમાળા તથા અપભ્રંશ વ્યાકરણ; સી. ડી. દલાલ કૃત પ્રાચીન ગુર્જર કાવ્ય સંગ્રહ, સાર્ય ગુજરાતી નોટણીકોરા વગેરે ગ્રંથોનો ઉપયોગ કરી મેં મારો શબ્દકોષ તૈયાર કર્યો છે.

મારા શબ્દકોષને અપનાવી અંગત રસ લઈ તેને “વિદ્યાપીઠ” દેમાસિકમાં સ્થાન આપી અંતે તેને પુસ્તકાકારે પ્રસિદ્ધ કર્યા બદલ તંત્રી શ્રી. મોહનભાઈ પટેલનો આભાર ન માનું તો હું નગુણો ગણાઈ, આરા છે કે ગુર્જર જનતા મારા પ્રયત્નને અપનાવી મને સાક્ષ્યનો લાભ આપશે. તથાસ્તુ ।

૭૧ મે ૧૯૫૬, ૨૩-૭-૧૯૬૪ }
આનંદપુરા. વડોદરા

ભરતરામ ભાનુસુખરામ મહેતા

અ

અખટ્ટ: અખૂટ
અગગલ: આગળ (= હવે પછી)
અગગલ્લિયા: અઘરણી
અગધારા: અઘારો; અઘેરી; અંઘેરી
અગ્ગોરિયા: અગ્ગોરો
અડવડણ: અડવડણું (= લથડણું)
અડુ: અટકવું
અડુ: અડકાવવું (= વાસવું)
અડુ: અડવું (= આડું આવવું)
અડુ: આડ ('આડકથા'માં)
અણકૂખ: અણખ (= ઈર્ષા)
અણકૂખ: અણછિયું (= છત્કો)
અન્ધકં: અથાક (= થાકે નહીં એવું)
અન્ધગધ: અથાગ (= અગાધ)

અપ્પ: આપો (= પિતા; વૃદ્ધ
માણસ; વડીલ)
અવાલી: હેલી
અવગગ: આળ (= તહાંમત)
અવમલ: અવાયો; માતેલો, હસાયો
(સાંકે)
અલિઆ: અલી (= સૂખી)
અલિઆ: અલી! (સ્ત્રીવાચક
સંબોધન) [સંબોધન)
અલ્લપ: અલ્લા! (પુત્રુપવાચક)
અવઅરછ: ઉરછણ (= ઓટણ)
અવડા: ઓડું (= ખેતરનો ચારિયો)
અવડા: ઓડું (= પૂતળું; રમકડું)
અવડા: ઓડ (= બોલી)
અવાણુઆ: અવાળુ

અં

અંકિઆ: અંક (= માથ; આલિંગન)
અંગોહલિ: અંધોળ

અંજલિઆ: આંજલિયું (એક ઝાડ)
અંખિલિયા: આંખલી (= આમલી)

આ

આડકિટ્ટિ: ઊડું (= સાગ્રાત્તણ ગણ)
આમોડ: અંબોડો

આરોગગ: આરોગવું
આર્ણખ: અર્ણખો (= બિલાડીનો દોપ)

ઉચ્ચી: ઊલ (=જળ ઉપરની છાતી) ઉંડ: ઊંડું
 ઉચ્ચી: ઓલો (=નાનો ચૂલો) ઉંચ્ચ: ઉચાણ (=ઉંચેણું)
 ઉવડુ: ઓડ (=ખોલી) ઉંચ્ચ: ઊંચ (=માથ)

ઉ

ઉસઝ: ઉચીસું

ઋ લૃ

ૠ લૃ

એ

ઐ

ઓ

ઓકિઝ: ઓક (=ઝીલડી)	ઓલગઝ: ઓળગ (=આશિષ)
ઓળઝ: ઓળટ (=અડકટ (ભૂત-પ્રેતની))	ઓલગઝ: ઓળગ (=સેવાચાકરી કરવી તે)
ઓળઝ: ઓળટ (=ઝપટ)	ઓલગઝ: ઓળગ (=આંટાફેરા મારવા તે)
ઓળઝ: ઓળો (=કુંભાર)	ઓલગઝ: ઓળગ (=દેવને સંતોષવા તેના સ્થાનકે નઈ આવવું તે)
ઓળઝરી: ઊળરી	ઓલી: ઓળ (=વર્ગ)
ઓડકણ: ઓઢણું	ઓલી: ઓળ (=ધેરી)
ઓત્થઝ: ઓઠું (=ઝાંખું)	ઓલી: ઓળ (=ઘાર)
ઓત્થઝ: ઓઠું (=ખોંઠું)	ઓલ્લી: ઊલ (=જળ ઉપરની છાતી)
ઓત્થરિઝ: ઓથાર (=ભયંકર સ્વપ્ન)	
ઓપ્પ: ઓપ (=ચળકાટ)	
ઓર: ઓર (=નિરાળું; વિધિત્ર)	

ઓસ : ઓસ (=ઝાકળ)

ઓસરિયા : ઓસરી

ઓહટ્ટ : ઓટ (=પડતી)

ઓહટ્ટ : ઓટ (=વળતું; પરત)

ઓહરિસ : ઓરસિયો

ક

કર્લલબર્લલ : સ્વચ્છંદ્યારી બેલ

કર્લિયા : પિકદાની

કકિડ : કકુદ

કકિલ : છાણ

કઓ : કાઝે, વાસ્તે, નિમિત્તે

કકકબ : કાકબ (=ગોળની કે મહુડાંની રસી)

કકિકડ : કાકીડો

કચચા : કાચલી (=શાકની ચુકવાણી)

કચછટ્ટી : કાછડી

કચછર : કચરું (=કાદવ)

કચછર : કચરું (=ચાણતરની માટી)

કચછર : કચરું (=રેલનો ઉતાર;

ખરાખમાં ખરાખ માણસ)

કચછાંટી : કચાંટી (=સંજોટી)

કચચવ : કાચે (=પૂજે)

કદાર : કદાર; કદારી

કદારગ : કદારી (=ચાકરી)

કદર્મઆ : કદિયો

કદચ્છુ : કદચી

કડા : કડી (=આંકડી)

કઢિઆ : કઢી

કણુણઆસ : કનોયાં (=કાનની બૂટો)

કન્ના : કૂકો

કપ્પરિઆ : કાપવું

કમ્પિઆ : ગામી (=માળી)

કરકટી : કરકટી (=દાઢી)

કરટ : કારોડો (=કાટ્ટી; કાચટિયો)

કરટ્ટ : કારટું (=મરનારના અગિયારમા દિવસે કરાતી ક્રિયા કે અપાતું જમાણ)

કલ્લવિઆ : કાલવવું

કલાલ : કલાલ (=દુકાનદાર)

કલોડી : કલોડી (=નાની ગાય; વાછડી)

કવરિઆ : કોડી (=૨૦ની સંજા)

કવરિઆ : કોડી (=સંખલી)

કવરિઆ : કોડી (=દલકું ચલાવ)

કવલિ : કાઈલ (શિરડીનો રસ કાઢવા માટેની મોટી કાઈ)

કંકસી: કાંગસી
 કંકસી: કાંસકી
 કંગણી: વલ્લી-વિશેષ
 કંચિ, કંચી: કટિમેખલા
 કંછુલ્લી: કંદાખરણ; ઊર
 કંટાલી: કંટાળી (=ઢાધિયો ચોર)
 કંટિયા: વનરૂપિનિ-વિશેષ
 કંટી: પર્વત પાસેની ભૂમિ; કંડિકા
 કંટોલ: કંટોલું (=કંકોડું)
 કંઠ: અંચલ
 કંઠ: કાંઠો (=કિનારો)
 કંઠ: સમીપ
 કંઠ: સીમા; મર્યાદા
 કંઠ: સુવ્વર
 કંઠમલ્લ: કાઠડી; વાહન
 કંડ: દુર્બળ; વિપન્ન
 કંડ: ફીણ
 કંડૂર: બગલો
 કંતુ: કામદેવ
 કંદ: આરજાદન; સ્તરણ
 કંદ: દૃઢ; મજબૂત
 કંદ: મત્ત; ઉન્મત્ત
 કંદલ: કપાલ
 કંદી: મૂળો (ખાવાનું ચાક)
 કંદોદૃ: નીલકમલ

કંધાર: ગ્રીવાનો પાછલો ભાગ
 કંપટ: પથિક; મુસાફર
 કારિમ: કારમું (=અદ્ભુત)
 કારિલ્લી: કારેલી (કારેલાંનો વેલો)
 કારેલ્લય: કારેલું
 કાવડિઆ: કાવડિયો (=કાવડ ઊંચકનારો)
 કાવલિઆ: કાવરું (=ભાવરું)
 કાણલ: કાવડું (=ગારું)
 કાણલ: કાવણું (નાજીક અને ચોખીનું
 છનાં તકલાદી)
 કાણલી: કલેડી
 કાણાર: કણાર (=ખોઈ)
 કાણાર: કાણર (=કાવડિયો)
 કીર: કીર (=પોપટ)
 કુકુસ: કુચકા
 કુરા: કુતો (=કૂતરો-કૂતરી)
 કુરા: કૂતરું
 કુબડ: કૂબડું (=કંઠપું)
 કુરુચિલ્લ: કરચલો
 કુરુડ: કરડું (=આકરું)
 કુરુડ: કરડું (=નિર્દય)
 કુલ્લ: કૂલો (=કગરું)
 કુલ્લડ: કૂલડી (=ચડવો)
 કુલ્લરી: કુલેર (ખાવાની ચીજ)
 કુલ્લી: કૂલ્લી (=કોણી)

કુંકણ: કુંકણી (=કોંકણનું)
 કુંકણ: કુંકણો (સુરત તરફની એક
 રાત્રીપરજનો માણસ)
 કેર: કેરું (=નું કે તણું — છઠ્ઠી
 વિભક્તિનો પ્રત્યય)
 કોઈલા: કોયલો (=અંગારો)
 કોઈલા: કોયલો (=કોલસો)
 કોટ: કોટ (=કિલ્લાની દીવાલ)
 કોટ: કોટ (=ચંદો)
 કોટ: કોટ (=શત્રુ ભેટી ન શકે
 એવી વ્યૂત્પત્તિ)
 કોટા: કોટ (=ગળું; રોક)
 કોટિઆ: કોટી (ફરવાળું; પાખી)

કોડિઆ: કોડિયું
 કોડુ: કોડ (=મનોભાવ)
 કોત્થલ: કોથળી (=૧,૦૦૦ની સંજ્ઞા)
 કોત્થલ: કોથળી (=અંડકોપ)
 કોત્થલ: કોથળી (=થેલી)
 કોલિઆ: કોળિયો
 કોલિઆ: કોળી (=કાળો અથવા
 દયાહીન આદમી)
 કોલિઆ: કોળી (જાત)
 કોલ્લ: કોલસો
 કોલ્લુઆ: કોલુ (=ગેરરી પીલવા
 માટેનો સંચો)
 કોલ્લુઆ: કોલું (=શિયાળ)

ખ

ખડખડ: ખાખડો (ખાવાની ચીજ)
 ખટ: ખટ (=ખાટું) ('ખટખટુટું'માં)
 ખટ: ખાટું (=નાચાજ)
 ખટ: ખાટું (=ખટાસવાળું)
 ખટ: ખટવણું (=ખટાસ ચડે તેમ
 કરવું)
 ખટ: ખટાવણું (=ખાટે તેમ કરવું)
 ખટ: ખટાઈ (=ખાટાપણું)
 ખટ: ખટાઈ (=ખાટી વસ્તુ)
 ખટ: ખટાઈ (=ખટાઈ)

ખડ: ખડ (=ધાસ; કડખ)
 ખડ: ખડ (=નીંદામણ)
 ખડકી: ખડકી (=ડેલી)
 ખડકી: ખડકી (=ગલી; ઘેરી)
 ખડિઆ: ખડિયો
 ખડુ: ખડ (=મોટું) ('ખડચંગો'માં)
 ખડુ: ખડ (=મોટું) ('ખડવેવાઈ'માં)
 ('ખડવેવાઈ'માં)
 ખડુ: ખડ (=મોટું) ['ખડચિલી
 (જાડ)'માં)

ખડુ : ખડ (=મોટું) ('ખડમોસાળ'માં)

ખડુ : ખડદું (=ખડબું; પ્રવાહી
પદાર્થનું જામેલું ચોસલું)

ખડુ : ખડ (=મોટું) ('ખડમાંકડી'માં)

ખડુ : ખડુ (=વયોવૃદ્ધ)

ખડુ : ખડુ (=અપંગ)

ખડુ : ખડુ (=અનુભવી)

ખડુ : ખડુ (=હોશિયાર)

ખડુ : ખાડો

ખણસા : ખણસ (=શંકા)

ખણસા : ખણસ (=અંતસ)

ખણસા : ખણસ (=આદત)

ખણસા : ખણસ (=વેરઝેર)

ખણસા : ખણસ (=હોંસ)

ખણસા : ખણસ (=કુદરતી હાજત)

ખરા : ખાતર

ખજ : ખાધું

ખજ : ખંધા (=ભૂખ)

ખજ : ખંધા (=વારંવાર ખાવાની
વૃત્તિ) [પડવું]

ખપુસા : ખપૂસવું (=ખંતથી પાછળ

ખપુસા : ખપૂસવું (=ઝૂડવું; મારવું)

ખપ્પર : કપરું (=કડક સ્વભાવનું)

ખપ્પર : કપરું (=આઘરું)

ખપ્પર : ખાપરું (=ભારે પહોંચેલું)

ખપ્પર : ખપોટી (=રેતીની જાત)

ખપ્પર : ખપોટી (=ભીંગડું)

ખપ્પર : કપોટી (=પોપડી)

ખભલિય : ખળભળ (=થોંધાટ)

ખભલિય : ખળભળ (=ગભરાટ)

ખભલિય : ખળભળવું (=ખખળવું)

ખરડિયા : ખરડિયું (=ચૂકવણું; દુકાળ
જેવું વર્ષ)

ખરડિયા : ખરવડ (=ખાડની ખાલ
ઉપરનો સુકાયેલો ભાગ)

ખરડિયા : ખરવડ (=ભાત, દૂધ
વગેરેમાં નીચે દાગીને વળતું
ખબડું; ખરેટો)

ખલ્લ : ખાલી (=ગરીબ; નિર્ધન)

ખલ્લ : ખાલી (=દાણું)

ખલ્લય : ખલો (=જોડો)

ખલ્લા : ખાલ (=ચામડી)

ખલ્લા : ખાલ (=છાલ)

ખવય : ખભો

ખવલિયા : ખવળવું

ખસ : ખસવું (=સરકવું)

ખસ : ખસવું (=વપસવું)

ખસ : ખસવું (=ફરી બેસવું; ખસી

જવું)

ખોલ : ખોલી (=વસ્તુના રક્ત્ત્વ માટે
છેડા ઉપર ગોઠવેલું ઢાંકણ)
ખોલ : ખોલ (=ગાદી, તકિયા વગેરે
ઉપરનું પડ; ખોળિયું)
ખોલ : ખોળ (=તેલ કાઢી લીધાબાદ
રહેતો તેલી બીનો કૂચો)

ખોલ : ખોળવું (=ફૂંડવું; શોધવું)
ખોલ : ખોલકો (=ગધેડો)
ખોલ : ખોલકી (=ગધેડી)
ખોલ : ખોલકું (=ગધેડનું બચ્ચું)
ખોલ : ખોલ (=જીર્ણ ચામડી)
ખોલ : ખોલ (=પોવાણ)

ગ

ગગગરી : ગાગર
ગગધર : ઘાઘરો (=ચણિયો)
ગજજર : ગાજર
ગડ : ગડ (=ગોડ; ગૂમડું)
ગડ : ગડ [=ગડી (લૂગધની)]
ગડદાલિયા : ગડદો (=ધીબકો; દોંતો)
ગડધડ : ગડગડવું (=ગાજવું)
ગડવડ : ગડબડ (=ધોંધાટ)
ગડવડ : ગડબડ (=ગોટાળો)
ગડુપ : ગાડું
ગડુરિયા : ગડેરિયો (=ખરવાડ)
ગડુરી : ગાડર (=થેટ્ટું)
ગડુરી : ગિદરડું (=થેટાનું બચ્ચું)
ગડિયા : ગોટલી (=ગોટલામાંનું બીજ)
ગડિયા : ગોટલી (=નાનો ગોટલો)
ગડી : ગાડી
ગડકં : ગોટકું
ગડ : ગડ (=પર્વત ઉપરનો કોટ)

ગરોલી : ગરોળી
ગવત : ગોનું (=કોરને માટે બાંહેજું
ખાણ)
ગવત : ગોનું (=ગમે તેમ ગ્રંથિતું કે
ટાકું ને એસ્વાદ અન્ન)
ગહણ : ઘરેલું
ગહણપ : ઘરેલું
ગંજેશિખા : ગંજી (=‘ગંજીપંજી’માં)
ગંજ્જાઓ : ગંજજો (=વાળાંદ)
ગંજ્જાઓ : ગંજજો (=ટચાક માણસ)
ગંડીરી : ગંડેરી (=ઝેલેલી થેરડીના
ટુકડા)
ગંધિયા : ગંધાવું (=ગંધ મારવી)
ગંધિયા : ગંધાવું (=કોવાવું)
ગિડો : ગટ્ટી-ગટ્ટું (=ડીંગણું)
ગિડો : ગટ્ટી-ગટ્ટું (=મટકું અને જાડું)
ગુડદાલિયા : ગડદો
ગુલુત્થ : ગુલાંટ (=ગોટીમડું)

ધાણુ : ધાણુ (=સંહાર કે ખગળી)
ધારિયા : ધારી (એક જાતની
મીઠાઈ)

ધારિયા : ધારી (=અડદની કે મગની
દાળનું વડું)

ધારિયા : ધારી (=ચોટલીની ચારે
બાજુએ રાખેલા વાળનું ચકરડું)

ધારિયા : ધારી (=પાણીમાં થતું ચકરડું)

ધુટ્ટગ : ધૂંટવું [(=શ્વાસને) ઘેરવું]

ધુટ્ટગ : ધૂંટવું (=ત્રસોટવું)

ધુટ્ટગ : ધૂંટવું (=અભ્યાસથી કે
પુનરાવર્તનથી પાકું કરવું)

ધુત્તિયા : યોતવું (=ધોંધવું; ઢૂંઢવું)

ધુરુક : ધૂરકવું

ધુસુમિયા : ધૂસવું

ધુંટ : ધોટ (=ધૂંટડો)

ધુંટ : ધૂંટ (=ધાંટો)

ધુંટ : ધૂંટ (=જીવનું ગૂંગાવાળું)

ધેવર : ઘેઝર (એક જાતનું પક્ષવાન)

૬

* * *

અ

અઉરય : ચોરો (=મોટો ઓટલો)

અઉરય : ચોરો (=ગામમાં સૌના
બેસવા માટેની જગા)

અઉરય : ચોરો (=પોલીસમથક; જેઈટ)

અઉરી : ચોરી (=માલ્યરું)

અઉસર : ચોસર (=ચાર બળદની જોડ)

અઉસર : ચોસર (=ચોસરું; ચાર
સેરવાળું)

અઉસર : ચોસર (=ચાર સેરનું ભરત-
ગૂંથણ)

અઉસર : ચોસર [ચાર દોરીવાળો

ગજાવવો (એટલે પુરપનું

ગજાનું ઘરેણું)]

અઉસર : ચોસર (સોગટાં વટે રમાતી
એક બાજી)

અક્કલ : ચાકળો (=કાંસની મોટી
ગરગટી)

અક્કલ : ચાકળો (=ખાસ કઠીને ચામ-
ડાની ચોસર કે ગોળ નાની ગાટી)

અક્કલ : ચકલું (=મલોડલા આગ-
ળની છૂટી જગા)

અક્કલ : ચાકળો (=ખાખગિયો)

ચક્કલ : ચકલું (=ચાર રસ્તા મળતા
હોય તેવું નાકું)

ચક્કુલાંડા : ચાકણ (=ચાકટ; બે મોંનો
આંધળો સાપ)

ચટ્ટ : ચટણી

ચટ્ટ : ચટકો (=ખાવાનો ચસકો)

ચટ્ટ : ચાટ (=કૂતરાંને ખાવાનું
નાખવા માટેનું ઠામ)

ચટ્ટ : ચટાકો (=સ્વાદ; લહેજત)

ચટ્ટ : ચટકો (=તીવ્ર લાગણી)

ચટ્ટ : ચાટવું

ચટ્ટા : ચાટવો (=હલેસું)

ચટ્ટા : ચાટવો (=લાકડાનો કડછો)

ચડપડ : ચડભડવું (=લડી પડવું)

ચડપડ : ચડભડ (=ગુસ્સો; ખીજ)

ચડપડ : ચડભડવું (=ગુસ્સે થવું;
ખિજવું)

ચડુતારિયા : ચડીતર

ચડુ : ચાડું (=મોં; ડાચું)

ચડુ : ચાડું (=ખામણું)

ચડુ : ચાડું (=ખાડાવાળું દીવો મૂકવા
માટેનું ચોકઠું)

ચડુ : ચાડું (=ગોફણની ચાડી)

ચણોટ્ઠી : ચણોઠી (એક જાતનું ફળ)

ચણોટ્ઠી : ચણોઠી (એક જાતનો વેલો)

ચણાટ્ઠી : ચણોઠી (=રતી)

ચત્તા : ચાતરી (=રેંટિયાની ત્રાક)

ચલ્લણગ : ચણિયો (=ઘાઘરો)

ચલ્લનગ : ચોરણો (=મોટી ચોરણી)

ચલ્લનગ : ચોરણો (=સાથળ આગળ
ખૂલતો હોય તેવો લેંઘો)

ચલ્લનગ : ચોરણી (=સૂંથણી; લેંઘી)

ચવલ : ચાવલ (=ચોખા)

ચવલય : ચોળા (કઠોળની જાત)

ચવેણ : ચવાવું (=વગોવાવું)

ચહુંતિયા : ચૂંટી (=ચીમટી)

ચહુંતિયા : ચોંટિયો

ચંગ : ચાંગી [=ઉત્તમ પ્રકારનું
(ઘોડા માટે)]

ચંગેરી : ચંગોડી (=ટોપલી)

ચંદણી : ચાંદની

ચંપ : ચાંપવું (=દબાવવું)

ચંપ : ચાંપવું (=દબાડવું)

ચંપ : ચાંપવું (=લાંચ આપવી)

ચંપ : ચાંપવું (=ઠાંસવું)

ચંપિઆ : ચંપી

ચાઉલ : ચાવલ (=ચોખા)

ચાડ : ચાડી (=એકની વાત બીજાને
કહી દેવી તે)

ચાર : ચાડ (=કાળજી; ચીવટ)

ચાર: ચાટ (=સ્પર્શ; ચડત)

ચાસ: ચાસ (=જમીન ખેડવાથી
પડતો લાંબો આંકો)

ચાસ: ચાસવું (=ચાસ પાડવા)

ચિક્ક: ચીકી (=ગોળ-ખાંડ ની ચાસણીથી
કરાતી મીઠાઈ)

ચિક્ષસ્ત્ર: ચિખસ (=કાટવ)

ચિખ: ચીપવું (=ગંજીફાનાં પત્તાંને
છૂટાં પાડવા ઉપરનજે કરવાં)

ચિખ: ચીપવું (=વાતને ચોળીને
લાંબી કરવી)

ચિખ: ચીપવું (=સફાઈથી ઠીક
કરીને ગોઠવવું)

ચિખ: ચીપટી (=ચીમટી)

ચિખ: ચીખું

ચિખ: ચીપવું (=દાબી ખેંચીને
ચીપ બનાવવી)

ચિખ: ચૂટી

ચિચ્ચા: ચચ્ચું (=ચકચું)

ચિચ્ચા: ચીચ (=સમડી)

ચિચ્ચય: ચીચો (=ગાયવાટ)

ચિચ્ચય: ચીચો (=ફકિ; રિવાજ)

ચિહારી: ચીત્ર

ચુસ્ત: ચચ્ચુક (=મુલ્લક; માલ
વગરનું; હલકું)

ચુહુટ્ટ: ચોટવું (=અડો ઠમાવવાં)

ચુહુટ્ટ: ચોટવું (=ચીકાચને લીધે
વળગવું)

ચુહુટ્ટ: ચોટવું [=મેસવું (નિર-
સ્કારમાં)]

ચૂડ: ચૂડ (=નાનો ચૂડો)

ચૂડ: ચૂડ (=સાપની પકડ કે આંટી)

ચૂડ: ચૂડી (=ગ્રામાંદોતની જૂની
ટબની કેડક)

ચૂડ: ચૂડો (=ત્રીના કાંડા માટેનું
ધરોણું)

ચૂરિમ: ચુરમું (=શૂટો લાડુ)

ચેચય: ચેચિયું (=ગાઠ/વાનું પચ્ચું)

ચેચય: ચેચકી [=છોકરી (વણવમાં)]

ચેચય: છેલો (=છેપાં)

ચેચય: ચેલો (=ચિખ)

ચોકખ: ચોખ્ખું (=મેળ વિનાનું)

ચોકખ: ચોખ્ખું (=પ્રામાણિક;
સાચું)

ચોકખ: ચોખ્ખું (=ખુલ્લું; સ્પષ્ટ)

ચોકખ: ચોખ (=ચોખખાઈ)

ચોકખ: ચોખ્ખું (=સ્વચ્છ)

ચોકખ: ચોખ (=નિકાલ)

(‘ચોખવટ’માં)

ચોકખાંચ: ચોખચિયું (=ચોખચિયાત)

ઓક્ષલિ: ઓખલિયું (=નીતિનો કે
શુદ્ધિનો ખૂબ આગ્રહ રાખનાર)

ઓટ્ટી: ઓટલી (=શિખા) [રેસા]
ઓટ્ટી: ઓટલી (=નાળિયેરના ઉપરના

છ

છઉઆ: છોડ (=સુકાયેલું છોડું)

છઅછુંદર: છછુંદર (એક જાતનું
દારૂખાનું)

છઅછુંદર: છછુંદર (ઉંદર જેવું નાનું
પ્રાણી)

છઅછુંદર: છછુંદર (=તોફાની;
ઝડપલાંખોર)

છજ્જિઆ: છજ્જું (=ઝડખો)

છડિય: છડવું (=ખાંડીને છોડાં જુદાં
કરવાં)

છડિય: છડવું (=ઢોકવું; મારવું)

છખપ્તિઆ: છાપટ (=છોળ)

છખપ્તિઆ: છાપટ (=થાપટ;
લપડાક) [ટોપલી]

છબ્બ: છાબ (=વાંસની છાછરી

છબ્બ: છીખું (=તપેલીનું ઢાંકણ;
તાસક)

છલ્લી: છલ્લેયું (=છાલની કે લાક-
ડાની ચૂડી)

છલ્લી: છાલાં (=ચામડી ઉપરનાં
ભિગડાં)

છલ્લી: છલી (ચામડીનો એક રોગ)

છલ્લી: છીલટું (=છોડું)

છલ્લી: છાલ (=ઝાડની ત્વચા)

છલ્લી: છાલાં (=છોતરાં)

છલ્લી: છલ્લેયું (=છલ્લું; સાવ
ઘસાઈ ગયેલું)

છવડી: છોડ (=સુકાઈ ગયેલું છોડું)

છવડી: છોડ (=સુકાઈ ગયેલો ગભી)

છવડી: છોડ (=નાકમાં બાઝતું લીંટ
વગેરેનું સૂકું પડ)

છવિઆ: છાવું (=ઢાંકવું)

છવિઆ: છાવું (=છાજ વડે ઢાંકવું)

છવિઆ: છવાવું (=ફેલાવું)

છવિઆ: છવાવું (=ઢંકાવું; ઘેરાવું)

છંટ: છાંટ (=થોડા ઝીણા ઝીણા
છાંટા; ફરફર)

છંટ: છંટકાવ

છંટ: છાંટો (=ખુંદ; ટીપું)

છંટ: છાંટી (=નાનો છાંટો; ટીપું)

છંટ: છાંટી (=વરસાદની ઝીણી
ફરફર)

છંટ: છાંટો (=ખાવાપીવાનો કે
 સ્પર્શસ્પર્શનો સંબંધ)
 છંટ: છાંટો (=થોડુંક; ચપટીક)
 છંટ: છાંટવું (=વિખેરાઈને પડે તેમ
 નાખવું)
 છંટ: છાંટવું (=લાંચ આપવી)
 છંટ: છાંટ (=ગપ્પું) :.
 છંટ: છાંટ (=બડાઈ)
 છંટ: છાંટ (=ઉપરઉપરથી કાપનાં
 પડેલા કંકણ)
 છંટ: છાંટવું (=ગપ મારવી)
 છંટ: છાંટવું (=બડાઈ હાંકવી)
 છંટ: છાંટો (=ડાઘો; કલાંક)
 છાઈલ: છાપલ (=એક જાતનો
 છાપેલો સાડલો)
 છાણુ: ચણુ [=કપડું ('ચણવટ'માં)]
 છાણુ: છણવું (=ખારીક કપડાથી
 ચાળવું કે ગાળવું)
 છાણુ: છણવું (=ખણવું; નખાવી
 વલૂરવું)
 છાણુ: છણવું (=દબાઈ ગયેલી
 વાતને ફરી છેડવી કે ઉખેળવી)
 છાણુ: છાણવું કે છણવું (=ખારીક
 તપાસ કરવી) [પડાવ]
 છાપણી: છાવણી (=ચરકવી મચક કે

છાર: છારાં (ચોરી કરતા લલકી
 જાતના રખડતા એક વર્ગના લોકો)
 છાસી: છાસ; છાસ
 છિક્કા: છીંક
 છિણુ: છીનકી (=છિનાળ)
 છિણુલ: છિનાળ (=છિનાળવું)
 છિણુલી: છિનાળ (=કુચરા;
 વ્યભિચારિણી)
 છિત્ત: છેટ ('આભાછેટ'માં)
 છિપ્પર: છપ્પર (=છાપડું)
 છિપાડી: ધૂળ (=ખેડ)
 છિલ્લી: છેલ્લું :
 છિલ્ડઅ: ચિખંડ
 છિછોલી: છીછરું
 છિપ્પ: છીપો (=છાપગર)
 છીડી: છીડી (=નાનું છીડું)
 છુટ્ટ: છોટું (=નાનું)
 છૂત્તિ: છૂનઅછૂન (=અરપૂશાતાની
 માન્યતા)
 છુલ્લુચ્છુલ: છલોછલ
 છૂત્તિ: છોત (=છોછ; ચોખ્ખાઈની
 કે આચારની ચટ અમંદા તીલ
 લાગણી)
 છેઅ: છેડ (=ત્યાગ)
 છેઅ: છેક (=અંત)

ઝુંબણ : ઝૂમવું (=આતુરતાથી ટાંપી રહેવું)
 ઝુંબણ : ઝૂમવું (=લટકવું; ટિંગાવું)
 ઝુંબણ : ઝૂમવું (=ઝૂમવું)
 ઝોટિંગ : ઝોટિંગ (=અરાજક દશા)
 ઝોટિંગ : ઝોટિંગ (=મુસલમાનનું એક ભૂત) [માણસ]
 ઝોટિંગ : ઝોટિંગ (=રખડવું કે રમેલું)
 ઝોટ્ટી : ઝોટ્ટ (=ઝોટ્ટી; યુવાન ભેંસ)
 ઝોડ : ઝૂડવું (=ઝાપટવું; ખંખેરવું)

ઝોડ : ઝૂડવું (=મૂધા કે ધોકા વડે દોકવું)
 ઝોડ : ઝોડ (=વળગણ; ઝૂડ)
 ઝોલિઆ : ઝોળી (=ઝૂલતી ઝલાતી થેલી)
 ઝોલિઆ : ઝોળી (=ખાળકતી ખોઈ)
 ઝોસ : ઝોંસવું (=અભાવથી નાખવું કે આવવું કે પટકવું કે મૂકવું)
 ઝોસ : ઝોંસવું (=ઝોંસીને ગળચવું કે ખાવું)

૯

ટડિયા : ટડુકો (=મોરનો કે કોયલનો બોલવાનો અવાજ)
 ટડિયા : ટડુકો (=હુંકારો; ચાલતી ચાતમાં લાગિયો ભરવો તે)
 ટડિયા : ટોવું (=ખેતર સાચવવા બૂમ પારી પક્ષીઓ ઉડાડવાં)
 ટક્કર : ટકોરો (=દોકનો રણકો)
 ટક્કર : ટકોરો (=ચુકે એમ વાગતો દોક)
 ટક્કર : ટાકર (=ઉજાડ; વેરાન; સાફ)
 ટક્કર : ટાકર (=ટકોરી; હલકો આધાત)
 ટક્કર : દોકર (=કેસ)

ટક્કર : દોકરી (=દાંડી)
 ટક્કર : દોકર (=ખોટ)
 ટક્કર : દોકર (=ભૂલ)
 ટચક : ટચકો (=ઘા)
 ટચક : ટચકો (=ઘાનો અવાજ)
 ટટ્ટઈઆ : ટટ્ટી (=વાંસની કે કામઠાની ચીપોનો પડદો)
 ટટ્ટઈઆ : ટટ્ટી (=વીરણનો બનાવેલો ચક)
 ટટ્ટઈઆ : ટાટું (=કામઠાની ચીપોથી ગૂંથેલ સાદરી કે ઝાંપો કે ભીંત)
 ટલવલ : ટળવળવું (=વલખાં કે તરફડિયાં મારવાં)

ટલવલ : ટળવળવું (આનુરતાથી અંખવું)	ટિખી : ટીપકી (સોનેરી કે રૂપેરી ટપકી)
ટલિંઆ : ટળવું [આધા જવું; મરવું (તિરસ્કારમાં)]	ટિબરું : ટિબરું (ગાડની જાત)
ટલિઆ : ટળવું (=મટવું; સાળું થવું)	ટુંટું : ટુંટું (=ફુંડું; લાથની ખોડવાળું)
ટલિઆ : ટળવું (=હકવું; ફૂર થવું; ખસવું).	ટુંટું : ટુંટિયું (એક પ્રકારનો રોગ; ઈન્ફ્લુએન્સા)
ટંક : ટાંકી	ટુંટું : ટુંટિયું (=એકડું વળીને ચૂવું તે)
ટંક : ટાંકું	ટુંટું : ટુંડું (=ફુંડું; ટૂટવું)
ટાર : ટારી (=ટટું; માલ વગરની નાની ધોડી)	ટુંવય : ટુંબો (=ગોણો; મહેણ)
ટિક્ક : ટિક્કો (=ડિંગો; ડામ)	ટેક્કર : ટેકરી
ટિક્ક : ટિક્કો (=મોટું ટીલું)	ટેટા : ટેટું (=અફીણિયો; દરિદ્રી)
ટિક્ક : ટીકી (=ટીલડી)	ટેટા : ટેટું (=ટે થઈ ગયેલું)
ટિક્ક : ટીકી (=નજર)	ટેટા : ટેટું [=રજપૂત (તિરસ્કારમાં)]
ટિક્ક : ટીકી (=સોનેરી કે રૂપેરી ટપકી)	ટોપિઆ : ટોપ (=ખિલાડીનો ટોપ)
ટિગપર : ટિગરું (=ગોસણું; ઘરડું)	ટોપિઆ : ટોપ (=મોટું તપેલું)
ટિટિયાવ : ટિટિયાણું (=કંકાસ; કકલાણું; કકળાટ)	ટોપિઆ : ટોપ (મોટી છત્રી)
ટિખી : ટપકું (=નાનું ગોળ બિંદુ અથવા ચિહ્ન)	ટોપિઆ : ટોપ (=ચોક્કાની લશ્કરી ટોપી)
ટિખી : ટાંપ (=વિરામચિહ્ન)	ટોપિઆ : ટોપ (=વરસાદ વખતે ઓઢવા માટેની બનાતની ટોપી)
	ટોપિઆ : ટોપી
	ટોખર : ટોપ
	ટોલ : ટોળું

ઠગિય : ઠગ (એક જાતનો માણસ)

ઠગિય : ઠગ (=ઠગનારું)

ઠગિય : ઠગ (=લૂંટારાની એક જાતનું)

ઠરડ : ઠરડાટ (=વાંકાપણું; વક્રતા)

ઠલિય : ઠલવવું (=ખાલી કરવું)

ઠલલ : ઠલવું (=ખાલી; નહીં ભરેલું)

ઠલલ : ઠલવું (=ખુલ્લું; નહીં વાસેલું)

ઠલલ : ઠલવું (=ધંધા વગરનું; નકામું)

ઠલલ : ઠલવું (=દોગટ; નાહક)

ઠિક્કરિઆ : ઠીકરું (=માટીના વાસણનો ભાંગેલો કકડો)

ઠિક્કરિઆ : ઠીકરું (=માટીનું વાસણ)

ઠુંઠ : ઠૂણકું (ઢીમરું)

ઠુંઠ : ઠૂણકું (=લાકડાની ભારે ગાંઠ)

ઠુંઠ : ઠુંઠવાવું (=ધૂળવું; ટાઢથી અકડાઈ જવું)

ઠુંઠ : ઠુંઠું (=આંગળાં વિનાનું કે થોડાઘણા કપાઈ ગયેલા હાથવાળું)

ઠુંઠ : ઠુંઠું (=બીડી પિવાઈ રહ્યા પછી રહેલો ભાગ)

ઠુંઠ : ઠુંઠું (=ડાળાં વગરનું આડનું થડિયું કે એવું નાગું આડ)

ઠુંઠ : ઠુંઠું (=મૂળનું અપંગ રૂપાંતર)

ઠુંઠ : ઠોઠિયું (=કુલ્લાનું ફડાશિયું)

ઠુંઠ : ઠોઠિયું (=ખખડી ગયેલું)

ઠુંઠ : ઠોઠિયું (=કાઠા જેવું વાહન)

ડગમગ : ડગમગુ (=અસ્થિર)

ડગમગ : ડગમગ (=ડગડગવું તે)

ડગમગ : ડગમગવું (=ડગડગવું)

ડગલ : ડગલ (=મોટો પથ્થર)

ડગલ : ડગળું (=ફળનું ફડિયું)

ડખ્ખ : ડખ્ખું (=નાનો, જડો દંડકો)

ડલલ : ડળું (=ડાળી) [ટોપલી]

ડલલ : ડાલી (=ઘેટનાં ફળફળાદિની

ડલલ : ડળું (=ડાળી)

ડલલ : દડિયો (=પડિયો)

ડલલ : ડાલી (=ટોપલી)

ડલલ : દલ્લો (=પૂંજ, શ્રાપાણ)

ડંક : ડંખ (=ચટકો)

ડંક : ડંખ (=ઝેરી કાંટો કે આંકડો કે ઝેરી આણી)

ડંક : ડંખ (=ધાન્યનો દાણો સડવાથી પડતું છિદ્ર)

ડંક : ડંખ (=વેર; કીનો)

ડંક : ડંખવું (જોડવું)	ડુજળપ : ડૂચો (=મોટો કોળિયો)
ડંગા : ડંગોરું (=મોકો)	ડુંગર : ડંગ (=ઝડીવાળો ડુંગરી પ્રદેશ, જેમ કે 'ડંગ'નું જંગલ)
ડંગા : ડંગ (=વાંબી મજબૂત લાકડી)	ડુંગર : ડુંગર (=નાનો પર્વત)
ડંડ : ડાંડ (=જૂગડાનો ફાટેલો ભાગ વચ્ચેથી કાઢી નાંખી બે છેડા સાંધી પહેરવા લાયક કરેલું કપડું)	ડુંગર : ડુંગર (=મોટો ઢગલો)
ડંડપ : ડંડો (=મહોલ્લો)	ડુંધો : ડૂધો (=ઝિપસેલો હાડકાવાળો કઠણ ભાગ)
ડંડપ : ડંડો (=થેરી)	ડુંધો : ડૂધો (=મોટી કડછી)
ડંડપ : ડંડો (=રસ્તો)	ડુંઠકા : ડૂંટી (=દાંડી, જાહેરાત માટેની નાની નગારી કે થાળી)
ડંડપ : દંડી ('પગદંડી'માં)	ડોઝા : ડેથો (=જેમાં ધૂકાનો મેર ભરાય છે તે નાળિયેરનું ખોખું)
ડંડુઆ : ડૂંડી (=દાંડી, જાહેરાત કરવા વગાડવાની થાળી કે નગારી)	ડોઝા : ડેથો (=થેઈ)
ડાલ : ડાળ (=ડાળું)	ડોઝા : ડેથો (=નાળિયેરને કોતરીને કરેલું વાસણ)
ડાલી : ડાળી (=નાની ડાળ)	ડોક્કરી : ડેકરી (=ડેસી)
ડાવ : ડાબું	ડોલ : ડેળ (=ડેળી; મહુડાનું બી)
ડિડુર : દેડકું	ડોલ : ડેળો (=આંખનો કાચ-ગોળો)
ડુજળપ : ડૂચો (=રાભો)	ડોલ : ડેળો (=આંખ)
ડુજળપ : ડૂચો (=ચોળાઈ કરીને ગમે તેમ ગોટો થયેલું કપડું)	ડોલ : ડેળો (=ધ્યાન; નજર)
ડુજળપ : ડૂચો (=નકામા કાગળનો કે કાપડનો પિંડો)	ડોલ : ડેળો (=મોરનાં પીંછાંનો ચાંદલો)
ડુજળપ : ડૂચો (=નકામા કાપડનો કે કાગળનો દાટો)	ડોલા : ડેલો (=પાવખી; મ્યાનો)
	ડોલા : ડેળી (=ઝૂલતી ઝોળી)

ઢક્ક : ઢાંકવું (=કશા વડે વસ્તુને
આવરંવી)

ઢક્ક : ઢાંકવું (=સંતાડવું; ગુપ્ત રાખવું)

ઢગઢગગા : ઢચકઢચક (પાણી પીતાં
થતો અવાજ)

ઢડઢ : ઢઢો (=જડ કે ઠોઠ માણસ)

ઢડઢ : ઢઢો (=પતંગ વચ્ચેની ઊભી
જડી અક્કડ ચીપટ કે સળી)

ઢડઢ : ઢાઢી (=શરણાઈ વગાડનારો)

ઢડઢર : ઢચરી (=ઠચરી; ડોસી)

ઢડઢર : ઢચર (=બહુ ધરડું)

ઢલ : ઢળવું (=અમુક વલણ તરફ
વળવું)

ઢલ : ઢળવું (=એક બાજુ નમવું;
આડું થવું)

ઢલ : ઢળવું (=બીબામાં રેડાઈ તે
ઘાટનું થવું)

ઢલ : ઢળવું (=પ્રવાહી પદાર્થનું
બહાર નીકળી જવું)

ઢલ : ઢોળવું (=ગબડાવવું)

ઢલ : ઢોળવું (=રેડવું)

ઢંઢ : ઢંઢ [=સાવ પોલું ('પોલુંઢંઢ'માં)

ઢાલ : ઢાળ (=ખેતરના પાકનો અંદાજ)

ઢાલ : ઢાળ (=ગાવાની ઢબ)

ઢાલ : ઢાળ (=ધરોબો; સંબંધ)

ઢાલ : ઢાળ (=ઢબ; ઢંગ; રીત)

ઢાલ : ઢાળ (=ઢોળાવ; ઉતાર)

ઢાલ : ઢાળવું (કોળી વગેરેનાં બેરાં
સાડલા ઉપર જે લૂગડું બાંધે છે તે)

ઢાલ : ઢાળવું [=ટીપાંરૂપે પાડવું
(જેમ કે આંસુ)]

ઢાલ : ઢાળવું [=નમાવવું કે નીચે
નાખવું (જેમ કે આંખ)]

ઢાલ : ઢાળવું (=નીચે નાખવું)

ઢાલ : ઢાળવું [=('પંખો) નાંખવો]

ઢાલ : ઢાળવું (=પાકની કાપણી કરવી)

ઢાલ : ઢાળવું (=પાકનો અંદાજ કાઢવો)

ઢાલ : ઢાળવું [=પાથરવું (જેમ કે
ખાટલો)]

ઢાલ : ઢાળવું (=બીબામાં રેડવું;
ગાળીને ઢાળકી પાડવી)

ઢાલ : ઢાળવું (=બેસણી વગરનું વાસણ)

ઢાલ : ઢોળવું (ચામર કે પવન)

ઢિલલ : ઢીલ (=બેદરકારી)

ઢિલલ : ઢીલ (=વિલંબ)

ઢિલલ : ઢીલ (=શિથિલ હોવું તે)

ઢિલલ : ઢીલું (કમજોર)

ઢિલલ : ઢીલું (=પોચું)

કિલ્લ : ઢીલું (=શિથિલ)

કિલ્લ : ઢીલું (=સુસ્ત)

કિલ્લ : ઢીલું (=હિમત વિનાનું)

કુંદુલ્લ : કુંદોળવું

કુંદુલ્લ : કુંદવું

ઢોલિવાવિષા : ઢેવ (=મોરની માદા)

ઢેકા : ઢીંકવો

ઢોલ્લ : ઢોલો (=ખડે, એદી, મૂર્ખ માણસ)

ઢોલ્લ : ઢોલો (=નર; ધણી)

ણ

ણક : નાક (=આબડ)

ણક : નાક (=કોઈ પણ વર્ગની મુખ્ય વસ્તુ)

ણક : નાક (=નાસિકા)

ણક : નાકું (=કાણું)

ણક : નાકું (=ગામમાં પેસવા બદલ લેવાનો કર)

ણક : નાકું (=જે સ્થળે ઘણા રસ્તા ભેગા થતા હોય તે સ્થળ)

ણક : નાકું (=જાકાત લેવા માટેનું થાણું)

ણક : નાકું (=રસ્તાનો છેડો કે રસ્તાનું પ્રવેશદ્વાર)

ણકસિરા : નસકોરી

ણણ : નાનો (=આજે; માનો બાપ)

ણત્થણ : નાથવું (=અંકુશમાં આણવું)

ણત્થણ : નાથવું (=નાથ ઘાવવી)

ણત્થણ : નાથવું (=પહોટવું)

ણત્થા : નથ (=વેસર; નાકની વાળી)

ણત્થા : નાથ (=જમીનનું ધોવાણ ચેકવા બંધાતી પાળ)

ણત્થા : નાથ (=જળદ વગેરેના નાકમાં નંખાતી દોરી)

ણવર : નકરું (=નર્પુ; સાવ)

ણસા : નસ (=રસવાહિની)

ણસા : નસ (=રેસો)

ણહરણી : નરેણી (=નખ કાપવા માટેનું ઓજાર)

ણંગર : લંગર (=લંગાર; લાંબી ડાર)

ણંગર : લંગર (=સદાવ્રત)

ણંગર : લંગર (=લંગીસ; એક છેડે વજન બાંધ્યું હોય તેવી દોરી)

ણંગર : લંગર (સીનું પગનું ધરણું)

ણંગર : લંગર (=વણસ થોભાવવા માટેનું વાંકા અંકોળવાળું સાધન)

ણઉશ્વ : નાવવિથો (=પતિ)

છાણક : નાણું (=ચલણી સિક્કો)
 છાણક : નાણું (=પૈસો કે ધન)
 છારુટ્ટ : નારું (=ગૂમડું પાકીને પડેલો
 શાર; ગૂમડાનું મોઢું)
 છિખલ : નેવલ (એક ઘરેણું)
 છિખલ : નેવલ (=બેડી)
 છિક્ક : નીકું (=સારું, પસંદ પડે તેવું)
 છિક્ક : નીકું (=સ્વચ્છ)
 છિક્કલ : નક્કર
 છિગ્ધોર : નધરોળ (=નઠોર; બેફિકરું)
 છિચ્ચડ : નિચોડ (=નિચોવીને કાઢેલો
 રસ)
 છિચ્ચુડ : નિચોડ (=તાત્પર્ય; સાર)
 છિચ્ચોય : નિચોવવું (=દબાવીને
 પ્રવાહી બહાર કાઢવું)
 છિચ્ચોય : નિચોવવું (=રસ ને રહે
 તેમ કરવું)
 છિજજ : નીજવું (=સૂવું)

છિઠ્ઠિઠ : થૂથૂ (થૂંકવાનો અવાજ)
 છિચ્છઠ : નીપટ (=તદન)
 છિસ્સાણ : નિશાન
 છિદિણી : નીંદણ (=નીંદી નાંખેલું
 નકામું ઘાસ)
 છીરણ : નીરણ (=ઘાસ; નીરેલું તે)
 છીસણી : નિસરણી (એક રમત)
 છીસણી : નિસરણી (=સીડી)
 છીસા : નિશા (=નિસાર; નિશાતરાથી
 જેના ઉપર વાટવામાં આવે તે
 પથ્થર)
 છીસાર : નિશાળ (=શાળા)
 છોમ : નેમ (=આશય; હેતુ)
 છોમ : નેમ (=નિયમ; નીમ)
 છોમ : નેમ (=નિશાન)
 છોસત્થી : નેસતી (=મોદી)
 છોકખ : નોખ (=નોક; સુંદર; અનોખું)
 છોકખ : નોખું (=જુદું)

ત

તટ્ટી : ટટ્ટી (=તાટી; નાની ચટાઈ
 કે નાનો પડો)
 તટ્ટી : ટાટું (=કામઠાંની ચીપોથી
 ગૂંથેલ ભીંત કે આંખો)
 તટ્ટી : ટાટું (=ટાટાંનું બનાવેલું ઝૂંપડું)

તડકડ : તડકડવું (=ફાંફાં મારવાં)
 તડકડ : તરકડવું (=તરકડિયાં મારવાં)
 તડકડ : તરકડવું (=હાંફવું)
 તણય : તણું (છઠ્ઠી વિભક્તિનો પ્રત્યય)
 તત્તિ : તથા (=તમા; સખૃહા)

તત્તિઃ તથા (==લંબાણુ; વિસ્તાર)
તમણુઃ તમેણુ (==ભોંય ખોદીને કરેલો
ચૂલો)

તરઃ તર (==નાની ખાડી)

તરઃ તર (==ભલાઈ)

તરવટ્ટઃ તરવારડી (એક વનસ્પતિ)

તરિયાઃ તર (==કાંપ)

તરિયાઃ તર (==તરતો થર)

તરિયાઃ તર (==ભલાઈ)

તરિયાઃ તોર (==ભલાઈ)

તલહટ્ટિયાંઃ તળેટી

તલારઃ તલાટી

તલ્લઃ તળાઈ (==ખૂબ રૂ ભરેલું
ગાદલું) [આનુરતા]

તલ્લોવિલિલઃ તાલાવેલી (==ચટપટી;

તિડુઃ તીડ

તુપ્પઃ તૂપ (==ધી)

તુરકઃ તરક (==ડો)

[મુસલમાન (નિરસ્કારમાં)]

તેડઃ તેડવું (==નોતરવું)

તોકખારઃ તોખાર (==ઘોડો)

તોડરઃ ટોડર (==મરો)

તોડરઃ ટોડર (==તોરો; કલગી)

તોડરઃ તોડો (==કાર્ય તોડેલું કળ)

તોડરઃ તોડો (==ચણતરમાં દીવાલની

જાડાઈની દિશામાં મુકાતી ઈંટ)

તોડરઃ તોડો (==ટોલ્લો)

તોડરઃ તોડો (==પગનું સાંકળું)

તોડરઃ તોડો (==પૂણીઓ કાંતતાં
પડેલો ફોદો)

તોડરઃ તોડો (==મંદૂકની જમગરી)

તોડરઃ તોડો (==મિનારો; કાંગરો;
શિખર)

તોડરઃ તોડો (==વાવની ઉપરની
દીવાલ)

તોડરઃ તોડો (==ઉજર રૂપિયાની થેલી)

તોરવિઅઃ તોરવું (==સંતોરવું; સંતાપવું)

તોલઃ તોલું (==દસ થેર વળન)

થ

થક્કઃ તક (==અવસર)

થક્કઃ થકવું (==થાકવું; શિથિલ થવું)

થક્કઃ થાક

થક્કઃ થાકવું (==કંટાળવું; હારવું)

થગ્ઘઃ તાગ (==અંત; છેડો)

થગ્ઘઃ તાગ (==નિવેડો)

થગ્ઘઃ થાહ (==છેડો)

થગ્ઘઃ થાહ (==હટ)

થગ્ધઃ તાગ (=અંદાજ)
 થગ્ધઃ થાહ (=તળિયું)
 થટ્ટઃ ઠઠ (=ગિરદી)
 થટ્ટઃ ઠઠ (=જમાવ)
 થટ્ટઃ ઠઠ (=ભીડ)
 થટ્ટઃ ઠાઠ (=શોભા; ભપકો)
 થટ્ટઃ થાટ (સંગીતનો શબ્દ)
 થડઃ થર (=ચડતીઊતરતી ચૂડીઓનો જથ્થો)
 થડઃ થેલું (=ટોળું)
 થરથરઃ થરથર (=ધૂળે કે કંપે તેમ)
 થરથરઃ થરથરવું (=ધૂળવું)
 થરથરઃ થરથરવું (=બીવું)
 થરહરઃ થરેરવું (=ત્રાસવું)

થલિલયાઃ થેલી (=કોથળી)
 થવક્કઃ થોક (=ખરંકલો; ઝૂડો)
 થવક્કઃ થોક (=જથ્થો)
 થાલાઃ થાળ ('થાળે પડવું'માં)
 થિગગલઃ થીગડી (=થીંગડું)
 થિગગલઃ થીગણ (=ગાર)
 થુડઃ થડ
 થુડઃ થડી (=થપ્પી; ગંજ)
 થુડુંકિઆઃ તડૂકવું (=ગર્જવું; ઘાંટો કાઢવો)
 થેવઃ ઉથેવો (=છાપરાનો ચૂવો)
 થોલઃ થોલ (=તોખ; તક; અનુકૂળ સમય)
 થોહરઃ થુવેર (=થોરિયો)

૬

દડવડઃ દડબડી (=ઉતાવળી દોટ)
 દયાવણઃ દયામાણું
 દયાવણઃ દામાણું (=ઓશિયાળું)
 દયાવણઃ દામાણું (=ગરીબ)
 દવરઃ દાવડી (=દોરી)
 દહિત્થરઃ દહીંથરું
 દંતવણઃ દાતણ
 દાઢિઆઃ દાઢી
 દામણઃ દામણ (=ગધેડાં-ધોડાંના પગ બાંધવા માટેનું દોરડું)

દાલિઃ દાળ (=ઈંડાંની જરદી)
 દાલિઃ દાળ (એક વાનગી)
 દાલિઃ દાળ (=કઠોળનું ફાડિયું)
 દાલિઃ દાળ (=ગડગૂમડ ઉપર વળતું છોડું)
 દાંડીઃ દાંડિયું (એક જાતનું વસ્ત્ર)
 દિઆઃ દી (=દશાનો ગ્રહ)
 દિઆઃ દી (=દિવસ)
 દુહિઆઃ દૂધી
 દુહિણીઃ દોણી (=હાંડલી)

દોર: દોર (=જડું દોરડું)
 દોર: દોરી (=દોરડી; રસી)
 દોર: દોર (=પતંગની પાતળી દોરી)

દોર: દોરી (=માપના માટેનું સાધન)
 દોર: દોરી (=વગામ)

ધ

ધણિઆ: ધણિયાણી (=પત્ની)
 ધણિઆ: ધણિયાણી (=માલિકણ)
 ધણિઆ: ધણી (=આરેવાઈ સ્ત્રી)
 ધરગ: ધાગો (=જૂનું કાંટેજું લૂગડું)
 ધરગ: ધાગો (=દોરી)
 ધવક્ક: ધબકવું (=ધડકવું)
 ધવક્ક: ધાક (=અંકુશ)
 ધવક્ક: ધાક (=ડર; બીક)
 ધવક્ક: ધાક (=મહેરાપણ)
 ધવ્વ: ધવ (=પુષ્ટિ; તેજ)

ધવ્વ: ધવા (=અકિત)
 ધવ્વ: ધવા (=આરી દયા)
 ધસક્ક: ધાસકો (=દાબ)
 ધાણ: ધા (=મદદ માટેનો પોકાર)
 ધુડુક્ક: ધડૂકવું (=ગાળવું)
 ધુડુક્ક: ધડૂકવું (=ઘાંટા કાઢવા)
 ધૂમરી: ધૂમર (=ધૂમ્રસ)
 ધૂમસિણ: ધૂમ્રસ
 ધૂસિણી: ધુળેટી
 ધોખ: ધોપું (=વોડું)
 ધોખ: ધોળું (=દોક)

પ

પઈઆ: પે (=પૈડું)
 પઈઆ: પોહ (=મોટું પરોઢિયું)
 પઈણ: ફણગી (=નાનો ફણગો)
 પઓર: પેર (=ખબર)
 પઓર: પેર (=તદબ્ધિર)
 પઓર: પેર (=પ્રકાર)
 પઓર: પેર (=રીત)
 પઓર: પેરે (=પેઠે; માફક)

પક્ક: પક્કું (=ખંધું)
 પક્ક: પક્કું (=એનસપ નહીં તેવું)
 પક્ક: પક્કું (=પાકું; દૃઢ)
 પક્ક: પેક (=હોશિયાર)
 પગથ: પગ (=અવરજવર)
 પગથ: પગ (=ચાલવા માટેનો અવયવ)
 પગથ: પગ (=મૂળ)
 પગથ: પાગ (=પગ)

પગલ : પાગલ (=ગાંડું)
 પચ્ચલ : પહોંચેલું (=પક્કું)
 પજજા : પાજ (=પાળ)
 પટ્ટઈલ : પટેલ (=ગામનો મુખી)
 પટ્ટઈલ : પટેલ (=અમુક જથ્થાનો
 કે સંઘનો વડો)
 પટ્ટઈલ : પટેલ (=પટલ; જમાઈ)
 પટ્ટઈલ : પટેલ (=પાટીદાર)
 પટ્ટી : પટારી (=પેટી)
 પટ્ટુયા : પાટુ (=લાત)
 પડંસુઆ : પણછ (=ધનુષની દોરી)
 પડાલી : પડાળી (=અડાળી)
 પડિગિઆસણ : પંચિયું
 પડુય : પાડો (=ભેંસનું નર બચ્ચું)
 પડિયા : પાડી (=ભેંસનું માદા બચ્ચું)
 પણય : પણો (=રેતી-ધૂળવાળો દડ)
 પણહા : પનું (=કેરી વગેરેનું ખટ-
 મધૂરું પીણું)
 પણહા : પાનો (=ચાતેલામાં દૂધનો
 ભરાવો)
 પત્તલ : પતળવું (=ગુસ્સે થવું)
 પત્તલ : પતળવું (=પીગળવું)
 પત્તલ : પાતળું
 પત્તાણ : પતાવવું
 પત્થારી : પથારી (=બિસ્તરો)

પત્થારી : પથારી (=માંદગી)
 પત્થારી : પથારી (=મુકામ)
 પદ : પાદર (=ભાગોળ પાસેનું મેદાન)
 પદર : પાદર
 પદર : પાધર (=ઉજાડ)
 પદર : પાધર (=ખુલ્લું)
 પદર : પાધરું :
 પપ્પીઆ : પપ્પેયો (=ચાતક)
 પમહલ : પમરવું (=પીમળવું, મધમધવું)
 પયા : પયું [=પોલાણ (કૂવાનું)]
 પરડા : પરડકું (=સાપોલિયું)
 પરિઆટ્ટ : પરિચટ (=ધોબી)
 પલક્ક : પળકવું (=પેંધવું)
 પલક્ક : પળકવું (=મેંમાં પાણી
 છૂટવું)
 પલસુ : પળશી (=ખુશામત)
 પવડ્ઢ : પોઢણ (=શયન)
 પસૂઆ : પશુડું (=બાળક)
 પહિલ્લ : પહેલ (=આગેવાની)
 પહિલ્લ : પહેલ (=પ્રારંભ)
 પંખુડી : પાંખડી
 પંતિ : પાંથી (=સેંથી)
 પાડહુક : પાડ (=આભાર)
 પાડી : પાડી
 પાડોસ : પાડોશ (=પાડોશણ; પાડોશી)

પારકક : પારકું
 પારાઈ : પરાઈ (=ખાંડણીનો દસ્તો)
 પારાઈ : પરાઈ (=નરાજ)
 પારાઈ : પારી (=પથ્થર ફોડવા માટેની નરાજ)
 પારી : પાર (=અરણી)
 પારી : પાવરી (=દોણી)
 પાલિ : પાલી (=અનાજના માપનું વાસણ)
 પાલિ : પાલી (=ચાર ચોરનું માપ)
 પાવય : પાવો (=વાંસળી)
 પાવય : પાવો (=સિસોટી)
 પાસ : પાશિયું (=કરબીમાં મુકાનું ધારવાળું લોખંડી ફળ)
 પાસ : પાશિયું (=ચંપડી)
 પિઉંહી : પેલ (=પીંજેલા રૂની ચેપલી)
 પિઉંહી : પોલ (=પીંજેલું રૂ)
 પિઉંહી : પોલ (=પોલવું)
 પિઉંહી : પોલચું (=પોચું ગોદડું)
 પિગલ : પીંગળું (=પીળચટું; માંડરું)
 પિલુલ : પિલુલે (=પીસવો)
 પીટી : પીટ (=કરેલ)
 પીટી : પીટ (=વળી)
 પીલુઅ : પીલું (=મરઘીનું બચ્ચું)
 પીલુઅ : પીલો (=ફૂલગો)

પુપ્પુઅ : ફોર્ડ (=ખાલી ફૂલેલું માણસ)
 પુપ્પુઅ : ફોર્ડ (=દિગનું ફોર્ડ)
 પુપ્પી : ફોઈ (=ફુંઈ)
 પુંખમ્મ : પૂંખવું
 પુંખમ્મ : પોંખણું (=પોંખવા માટેનાં ધૂંસળ, મુસળ, રવંયો અને ત્રાક પેટી દરેક ચીજ)
 પુંજય : પૂંજે (=ચાસીદું; ક્યારે)
 પૂણી : પૂણી
 પેજ્જલય : પેજરી (=ઘરમાં ભોંય-તળિયે પાછળનો છાપચવાળો ચોક)
 પેટ : પેટ
 પેટાય : પેટારો (=પટારો)
 પેગલ : પટારી (=પેટી)
 પેંડાર : પીંડારો (=અરવાર; અડીર)
 પેંડાર : પીંડારો (=સૂંટારુ જાતનો માણસ)
 પોકક : પોકળ (=ખોટું)
 પોકક : પોકળ (=પોલું)
 પોચ્ચ : પોચું (=દબાવે દબાવ તેવું)
 પોચ્ચ : પોચું (=તબળું કે ઢીલું)
 પોચ્ચ : પોચું (=ચીકણ)
 પોચ્ચડ : પોચ [ચાણા વગરનું (અંગરનું) ખોખું]
 પોચ્ચડ : પોચરડું (=ચીજ ન થયું હોય અથવા અંદર મરી ગયું)

હોય તેવી શિંગ)
 પોટ્ટ : પોટો (=ફાનસનો ગોળો)
 પોટ્ટ : પોપટો (=ચણાની શિંગ)
 પોટ્ટલ : પોટલી (=નાની ગાંસડી)
 પોપ્પય : પંપાળવું (=પપળાવવું)
 પોપ્પય : પોપલું (=નકામાં ફાંફાં
 મારતું)
 પોપ્પય : પોપલું (=પોચું)
 પોપ્પય : પોપલું (=લડાવેલું)

પોરય : પોર (=પરું)
 પોલ્લ : પોલ (=ગોટાળો)
 પોલ્લ : પોલ (=જૂઠાણું)
 પોલ્લ : પોલ (=પોલાણ)
 પોલ્લ : પોલું (=ખાલી)
 પોલ્લ : પોલું [=ફૂંલું; ભોલ
 ('જડુંભોલ'માં)]
 પોલ્લ : પોલું (=મિથ્યા દેખાવવું)
 પોહ : પોદળો (=છાણનો લોંદો)

ફ

ફગ્ગુ : ફગવું (=છકવું)
 ફગ્ગુ : ફગવું (=બોલીને ફરી જવું)
 ફગ્ગુ : ફગવું (=વાંકું બોલવું)
 ફડુ : ફાડવું (=ચીરવું)
 ફડુ : ફાડયું (=ફાડિયું)
 ફડુગ : ફડય (=ચીરી)
 ફણિહ : ફણી (=કાંસકી)
 ફણિહ : ફણી (=સાળનો કાંસકી
 જેવો ભાગ)
 ફરકિદ : ફરકવું (=ખસંવું)
 ફરકિદ : ફરકવું (=દેખાવું)
 ફરકિદ : ફરકવું (=ધૂ જવું)
 ફાલી : ફળી (=શિંગ)
 ફિણિયા : ફેણીની (=ચૂતરફેણી)

ફુકા : ફોક (=નકામું; વ્યર્થ)
 ફુકા : ફોક (=રદ; ફોગટ)
 ફુગ્ગફુગ્ગ : ફૂગવું (=ઊબ વળવી)
 ફુગ્ગફુગ્ગ : ફૂગવું (=ફૂલવું)
 ફુગ્ગફુગ્ગ : ફૂગવું (=બહેકવું)
 ફુંકા : ફૂંક (=પ્રાણ)
 ફુંકા : ફૂંક (=મોંમાંથી પવન ફૂંકવો તે)
 ફેરણ : ફેર (=ઘેરાવો)
 ફેરણ : ફેર (=ચક્કર)
 ફેરણ : ફેર (=તફાવત)
 ફેરણ : ફેર (=તસ્મર)
 ફેરણ : ફેર (=પેચ)
 ફેરણ : ફેર (=ફેરવવાની ખીલી)
 ફેરણ : ફેર (=લૂગડાની ફડક)

દેરણુ: દેર (=દરીથી)

દેણુસ: દસણુવું (=ખત્રી પડવું)

દેણુસ: દસણુવું (=દંસાઈ જવું)

દોરિઅ: ખોયણી (=વધાર)

દોંકા: પોપો [=અજાણ્યો ચોર

(ખાજકને કહેવામાં)]

દોંકા: પોપો (=કાજજનું ટપકું)

ખ

ખઈલ્લ: બેલ (=ખજદ)

ખડિણી: વણ (=કપાસ)

ખડિણી: વણ (=કપાસનું ખેતર)

ખડિણી: વણ (=કપાસનો છોડ)

ખડિણારી: બુણારવું (=આડુ કાઢવું)

ખડિણારી: બુણારી (=સાવરણી)

ખડ: બડ (=ખરડ)

ખડ: બડ (=મોટું)

ખડ: બડું (=ખારે)

ખડુ: બડ [=મોટું ('બડખાગી'માં)]

ખડુ: બડધો (=જાલો-લઠ માણસ)

ખડુ: બડ [=પૂરું ('બડબાદર'માં)]

ખચપ: બાપ

ખખીણ: બપેથો (=ચાતક)

ખખુડ: બાપડું

ખખરી: બાખરાં

ખરુઅ: બરુ (નિતરની જાતનું ઘાસ)

ખચદ: બજદ

ખચય: બલિયો (=ખજદ)

ખલિઅ: બળિયું (=જેરદાર)

ખરુઆરી: બહોરવું (=આડુ કાઢવું)

ખકેડુ: બહેયો (=કાદવ-કીચડ)

ખંદિર: બંદર

ખાઅ: બા (વણવનો ઉદગાર)

ખાઈયા: બા (વણીવ સ્ત્રીના નામ

પાછળ વપરાતો શબ્દ; જેમ કે

'કરતૂરબા')

ખાઈયા: બાઈ

ખાઈયા: બાપટી

ખાઈયા: બેરી

ખાડિચિઆ: બાવણું (=પૂતળું)

ખિગ્ગાઈ: બગાઈ (એક જાતની માખી)

ખિગ્ગાઈ: બગાઈ (કાતનો એક રોગ)

ખિટ્ટી: બેટી (=પુત્રી)

ખિટક: બેકક

ખિટક: બેકેલું

ખુક્કા: બૂકો (=કોળિયો)

ખુક્કા: મુક્કી (=કોયો)

ખુક્કાર: બકારો (=બકવાદ)

ખુક્કાર: બકારો (=ખૂમ)

બુક્કાર : બકોર [=ઘોંઘાટ

(‘શોરબકોર’માં)]

બુક્કાર : બકોરવું (=બરકવું; બોલાવવું)

બુક્કાર : બોકાસો (=ચીસ; રાડ)

બુક્કો : ફાકો (=ફાકવાની ચીજનો કોળિયો)

બુજજણ : બુઝારું (=પાણીના માટલા ઉપર ઢાંકવા માટેનું પાત્ર)

બુજજણ : બુઝાવવું (=ઓલવવું)

બુજજણ : બૂંગવું (=આવરણ કરવું)

બુજજણ : બૂંગવું (=વધારેપડતું બોલવું)

બુઢિર : બુઢિયાળ (=બુઢથલ)

બુણણ : બીનેલું

બુંબા : બુંબ (=બૂમ)

બુંબા : બોંબક (=સંગીતમાં વાયુ-દોષથી ઊપજતો જાડો કઠોર સ્વર)

બેડા : બેડો (=વહાણ)

બેલિ : બેલી (=ધણી)

બેલિ : બેલી (=મુરબ્બી)

બેલિ : બેલી (=સહાયક)

બોકડી : બકરી

બોજઝ : બોજ (=ભાર)

બોટ્ટ : બોટવું (=આભડાવવું)

બોટ્ટ : બોટવું (=રોકવું)

બોડ : ભોડું (=માથું)

બોડિય : બોડવું (=મૂંડવું)

બોડુ : બોડું (=ખુલ્લું)

બોડુ : બોડું (=મથાળા વગરનું)

બોડુ : બોડું (=માથે વાળ ન હોય તેવું)

બોહારી : બુહારી (=સાવરણી)

બોહારી : બોધરો (=મોટો સાવરણી)

બોંટણ : બોટણી (=ડીંટડીના આકારની ચૂસણી)

બોંટણ : બોટણી (=સ્તનની ડીંટડી)

ભ

ભટ્ઠી : ભાટું (=છીછરા પાણીવાળી જગા)

ભટ્ઠી : ભાટું (=નદીકાંઠાની રેતાળ જમીન) [કકડો]

ભટ્ઠી : ભાટું (=શેરડીનો મૂળવાળો

ભલ્લોડ : ભાલોડું (=તીર)

ભલ્લોડ : ભાલોડું (=તીરનું પાનું)

ભંડ : ભટ્ટો (વેંગણની ગોળ જાત)

ભંભલ : ભાંભરભોળું (=સાવ ભોળું)

ભંભલ : ભાંભળું (=ખારું)

ભાંભલ: ભાંભળું (=ખોખરાત્તાદવાળું)	ભિડ: ભીડ (=નંગી)
ભાંભલ: ભાંભળું (=એસ્વાદ)	ભિડ: ભીડ (=બીડો)
ભાંભા: ભાંભલી (=મેરી)	ભિડ: ભેડવવું (=ગરતમાં ઉતારવું)
ભાંભા: ભાંભલી (=સાંકડા મોંની)	ભિત્તર: ભીતર (=અંદર)
બદામના ઘાટની બતક)	ભિત્તર: ભીતર (=અંદરનો ભાગ)
ભાઈદંડ: ભાંડ	ભિત્તર: ભીતર (=ઉપું, દિલ)
ભાઉજન્મ: ભોજઈ (=માબી)	ભિજ: ભીનું (=રથામ, 'ભીનેવાન'માં)
ભાડ: ભટ્ટી	ભુક્યા: ભૂખ (=નયકો)
ભાડ: ભડ (ચબટની આગળ વપરાતો)	ભુંગચ: ભૂંગચ (એક વાદ્ય)
ચબટ; જેમ કે 'ભડસાળ' ચૂલાનો	ભુંગચ: ભૂંગચ (=ગજ)
કે સગડીનો ઊની ગ્રાખવાળો	ભુંગચ: ભૂંગચી
ભાગ)	ભુંગચ: ભૂંગણું
[કપડું]	ભુંડ: ભૂંડ (=ડુંકર)
ભિટ્ટ: ભેટ (=કમ્બરે તાણી બાંધેલું)	ભોઈ: ભોઈ (=પાવખી ઉંચકવાનો
ભિટ્ટ: ભેટ (=મક્ષિત્ત)	ધંધો દરનાર)
ભિટ્ટ: ભેટ (=મેળાપ)	ભોલ: ભોળું
ભિડ: ભીડ (=ગીરદી)	

મ

મઈઆ: મહેલું (=ગેણો)	મચક: મચડવું (=આમળવું)
મઉઆ: મઉ (=ધણ દિવસનું ભૂખ્યું)	મજ્જ: માજન (=અંકુશ)
મઉઆ: મઉ (=ભૂખથી ટળવળવું)	મજ્જ: માજા (=મર્યાદા)
મઉઆ: મઉ (=મઉડું; ખાવાનો	મજ્જ: માજા (=ડંદ)
અભરખો ધરાવનાર)	મજ્જઆર: મજિયારું (=માગીદારી)
મઉઆ: મુવાડું (=નાનું ગામડું)	મજ્જઆર: મજિયારું (=સંકલિયારું)
મકકોડ: મકોડો	મડ: મડું (=મડદું)

મડકક : મટકી (=માટલી)
 મઢિઅ : મઢવું (=આવરીને કે લપેટીને
 જડી દેવું)
 મઢિઅ : મઢવું (=છેતરવું)
 મતંગ : માતરું [=પેશાબ (જૈન)]
 મતવાલ : મતવાલું (=મદમસ્ત;
 માતેલું)
 મયાણા : મેના (=સારિકા)
 મયાલી : મયાળ (એક વેલો)
 મરજીવય : મરજીવો (=દરિયામાંથી
 મોતી કાઢનાર)
 મરજીવય : મરજીવો (=મરણિયો)
 મલંપિઅ : મલપતું (=ઉમંગમાં ઠાઠ-
 માઠથી ધીરે ચાલતું)
 મલિઅ : મલકૂડું (=દોણી)
 મલહ : મહાલવું (=આનંદમાં અહીં
 તહીં ફરવું)
 મલહ : મહાલવું (=મોજ કરવી)
 મસરકક : મસરકો (=મર્મવચન)
 મસાર : મસળવું (=મર્દન કરવું)
 માડિઅ : માઢ (એક રાગનું નામ)
 માડિઅ : માઢ (=મહોલ્લો)
 માડિઅ : માઢ (=મેડીવાળું સુંદર
 મકાન)
 માણ : માણું (નવ શેરનું માપ)

મામ : મામા (=ચોર)
 મામ : મામા (=માનાર્થે માનો ભાઈ)
 મામ : મામા (=શત્રુ)
 મામગ : મામો
 મામી : મામી
 માલ : માળ (=મેડો)
 માસુરી : મોસર (=ફૂટતી મૂછ)
 મિટ : મટવું (=ટળવું)
 મિટ : મટવું (=સાજું થવું)
 મિચણ : મીચવું
 મુક્કલ : મોકળું (=ઉદાર)
 મુક્કલ : મોકળું (=ખુલ્લું)
 મુક્કલ : મોકળું (=નિખાલસ)
 મુક્કા : મુક્કી
 મુગલ : મોગલ
 મુજઝઆર : મોઝાર (=મધ્યે)
 મુટ્ટિઅ : મોટમ (=મોટપ)
 મુબલ : મોભ
 મુરવિ : મોરો (=ખાસ જાતનું આભરણ)
 મુરિઅ : મોરમોર (=ખાદ્યચીજ મોંમાં
 ઘાલતાં છૂટેછૂટે થઈ જાય એમ)
 મુરિઅ : મોરવાણ (=અખરામણ)
 મુરિઅ : મોરવાણ (=છાણાંનો ગોર)
 મુરિઅ : મોરવાવું (=કપાવું)
 મુહવિક્કોણો : મોકાણ (=આકૃત)

મૂઃ મૂઘે (=સો મણનું વજન)
 મેય: મેયી (=મેયે; માળ)
 મેકક: મેક (=ખજાની વચ્ચે ચોપેલી
 થાંભલી)
 મેલી: મેળો (=ઘણાં માણસોનું ભેગું
 થવું તે)

મેલી: મેળો (=મેળાપ કે ભેટો)
 મેટરી: મેટી (=શી)
 મોકકલ: મોકલવું
 મોચ: મોચી
 મોચ: મોજી
 મોખ: મોખ

૨

રકખણિયા: રખાત
 રકખવાલ: રખવાળ (=ચોકીદાર)
 રકખવાલ: રખવાળ (=રક્ક)
 રડુ: રડ [=ગબડવું ('રડબડવું'માં)]
 રડુ: રડવું
 રડુ: રકિયાર [=નધણિયાતું (ઢોર)]
 રડુ: રેડવું (=ગબડવવું)
 રડુ: રેડવું (=નિભાવી લેવું)
 રડુ: રેડવો (એક જાતનું ગાડું)
 રત્તિઅ: રાંત (=હાથ)
 રપ્ક: રપ્ક (=પાટળે)
 રવય: રવઈ (=નાનો રવેયો)
 રવારી: રવારી (ભરવાડ જેવી એક
 જાતનો માણસ)
 રસિઆ: રસી (=પરુ જેવું પાણી)
 રસિઆ: રસી (=યોગનાં જંતુઓની
 બનાવેલી દવા)

રંજણ: રાંજણ (પગનો એક યોગ)
 રંકુઅ: રાંકવું
 રિદ્દ: રીકું (દુ:ખ વેડી કાઢવાયેલું)
 રિદ્દ: રીકું (=નધયોગ)
 રિદ્દ: રીકું (=વપરાઈને મળખૂત
 બનેલું)
 રિંગણી: રીંગણી (=ચીંગણાનો છોડ)
 રીક: રેટિયાળ (=નધણિયાતું)
 રીક: રેટિયાળ (=નમાણું)
 રીક: રેકું (=ગાઢું)
 રીક: રેકું (=રખડતું)
 રૂઅ: રૂ
 રેણ: રેણે (=વાછળે)
 રેલિલ: રેલ (=પૂર)
 રેસિઅ: રેસવું (=ચીરી નાંખવું)
 રોજલ: રોઝ (એક જાતની ઘોડી)
 રોજલ: રોઝ (પ્રાણી)

રોટ્ટ : લોટ (=આટો)

રોટ્ટગ : રોટલી

રોલ : રોળ (=ગભરાટ)

રોલ : રોળ (=ઝઘડો)

રોલ : રોળ [=પોકેપોક મૂકી રડવું તે

(‘રડારોળ’માં)]

રોલ : રોળો (=ઘોંઘાટ)

રોલ : રોળો (=ભાંજગડ)

રોકણ : રાંક (=સાલસ; ગરીબ)

લ

લગ : લગભગ (=આશરે)

લગ : લગોલગ (=અડોઅડ) [જત)

લજજલુઈણી : લજમણી (=ઝાડની

લડહ : લટકો (=ચાળો)

લડહ : લાડી (=કોમળ કન્યા)

લડહ : લાડી (=નવી પરણેલી વહુ)

લડિય : લાડ

લત્તા : લતાડવું (=નુકસાન કરવું)

લત્તા : લાત (=પાટુ)

લદ્ : લાદવું

લદ્દિ : લાદ (=લીદ)

લખ્પસિયા : લાપસી

લલ્લક : લલકારવું (=પડકારવું)

લલ્લ : લલ્લો (=ખુશામત)

(‘લલ્લોપચ્ચો’માં)

લાગ : લાગો (=હકસાઈ)

લાગ : લાગો (=કેડો; પીછો)

લાગ : લાગો (=વેરો)

લાહણ : લહાણું (=ખુશાલીના પ્રસંગે

ભેટની વહેંચણી)

લિલ્લિર : લીલું (=કાચી કેરીના રંગનું)

લિલ્લિર : લીલું (=તાજું)

લિલ્લિર : લીલું (=બહુ તાલેવંત)

લિલ્લિર : લીલું (=ભીનું)

લિસય : લીસું (=લાસરિયું)

લિસય : લીસું (=સરકણું)

લિસય : લીસું (=સુંવાળું)

લિડિયા : લીડી

લિબોહલી : લીબોળી (=લીમડાનું ફળ)

લુંબી : લૂંબ (=લૂમ)

લોઢ : લોઢ (=પૂરનો ઘોડો)

લોઢ : લોઢવું (=ચરખાથી પીલવું)

વર્ણજણ: વેંગણ
 વર્ણી: વણ (≡કપાસ)
 વર્ણી: વણ (≡કપાસનું ખેતર)
 વર્ણી: વણ (≡કપાસનો છોડ)
 વક્ષ: વાક (≡ચોટ બંધાવ તેવી તેની ચીકણ)
 વક્ષ: વાક. (≡સ્ત્રવ; ક્ષ)
 વકષાર: વખાર (≡કોદાર)
 વગધાત્ત: વાધ (≡મદદ)
 વટ: બટાવું (≡પાછું વળવું)
 વટ: બટાવું (≡વાસ મારવી)
 વટ: બટેરું (≡મોટું કોરિયું)
 વટ: બટેરું (≡ગમપાતર)
 વટ: બટેરો (≡માટીનો વાટકો)
 વટ: બટો (≡આળ; તહોમત)
 વટ: બટો (≡ગ્રધ; ચાંકન)
 વટ: વટ :
 વટ: વટક (≡વધાયાની રકમ)
 વટ: વટક (≡વેર)
 વટ: વાટવું
 વટ: વાટી (≡કવલી)
 વટ: વાટી (≡વાટી)
 વટ: વાટું (≡બોધરસાના ઘાટનું વાસણ)

વટી: વટી (ચોગાની દાગની એક બનાવટ)
 વડુ: વટ [≡મુખ્ય; બધા માટેનું ('વટકુકમ'માં)]
 વડુ: વડ (≡વડું, જેમ કે 'વડસરો'માં)
 વડુ: વડો (≡પૂર્વજ, માતા કે બાપનો બાપ)
 વડુ: વડું (= વટેરું; માટું)
 વડિલ: વડીલ (≡પૂજ્ય માણસ)
 વડિલ: વડીલ (પૂર્વજ)
 વડિલ: વડીલ (≡મુરબી)
 વદ્ય: વાદ્ય
 વદિત્ત: વંધર (≡સારી રીતે ખસી ન થવાથી વધી ગયેલા વૃક્ષવૃક્ષો આખરો)
 વધિપત્ત: વાદો (≡ધરુ માટેનો કથારો)
 વરદત્ત: વટી (કંઈ જેવું થાન્ય)
 વરંડ: વંટી
 વરંડિયા: વરંડો (≡બોસરી; પગથી)
 વરગંજણી: વગજણી (≡વાડ)
 વરિત્ત: વાલિયા (≡નાનું કે પાણણ જે દોરીના આધારે લટકે છે તે)
 વરિત્ત: વાલિયા (≡નુખની દોરી)

વલ્લર : વાલરા (=જે જમીન ઉપર
વાવણી કર્યા અગાઉ આગલા
પાકનાં ફૂંઠાં બાળવામાં આવે
છે તે)

વહિયા : વહી [= (કોરી કે લખેલી)
ચોપડી]

વહિયા : વહી (=નામાનો ચોપડો)

વહિયા : વહી (=વંશાવળીની ચોપડી)

વહિલ્લ : વહેલું (=ઉતાવળું)

વહિલ્લ : વહેલું (=જલદી)

વહોલ : વહેળો (=નાનો પ્રવાહ)

વહોલ : વહેળો (=વહેણનો ખાડો)

વહોલ : વહોલિયું (=વહેળિયું)

વંઠ : વંઠવું (=વહી જવું,
ફાટવું)

વંઠ : વાંઢી (=વરના અભાવે પરણ્યા
વિનાની)

વંઠ : બંધ

વંઠ : વંઢી (=વંડી)

વાઘેલ : વાઘેલો

વાડી : વાડ

વાયાર : વાયરો

વાવણી : વાવણું (=આંખમાં પડેલું
જીણું ફૂલ)

વાહવાર : વહાલ (=પ્રીતિ)

વિઆર : વીરડો

વિઆલિઉ : વાળુ (=રાતનું ભોજન)

વિકખોડ : વખોડવું (=વગોવવું)

વિચ્ય : બીચ (=વચ્ચે)

વિચ્ય : વચ (=મધ્યસ્થતા)

વિચ્ય : વીંચવું

વિચ્છોઈય : વછોયું (=વિખૂટું પડેલું)

વિચ્છોહ : વછો (=ફાટફૂટ)

વિચ્છોહ : વછો (=ભેદ; વિયોગ)

વિટ્ટાલ : વટાળ (=ભ્રષ્ટતા)

વિટ્ટાલ : વટાળવું (=વટલાવવું)

વિરસ : વરસ (=વર્ષ)

વિહાણ : વહાણું (=પ્રભાત)

વિટલિઆ : વિટલાગી (=વશીકરણ
વિદ્યા)

વિટલિઆ : વીંટલો (=વીંટો)

વિટિયા : વીંટલી (સ્રીઓનું નાકનું
ઘરેણું)

વીલી : વીળ (=ભરતી)

વુણણ : વણવું

વેગલ : વેગળું (=અલગ)

વેલ્લ : વેલિયું (=વેવલું; ઢંગ વગરનું)

વેલ્લગ : વહેલ (=રથ; વાહન)

વેલ્લવિઆ : પતરવેલિયું (=અળવીનું
પાન)

વેવ્વ : વોય...વોય (દુઃખનો કે વોડહી : વોડકી (=ખેટડું; જુવાન
ભયનો પોકાર) ગાય કે ભેંસ)
વોજ્ઞ : ઓઝો (=કુંભાર)

સ

સજિજ્ઞ : સજયો (=અચો)	સરી : સર(સાંકળી; ગળામાં પહેરવા- ની સેર)
સજ્જેકક : સાજું (=આખું)	સરી : સેર (=ધાસનું ચપટું પાન કે સળી)
સજ્જેકક : સાજું (=તંદુરસ્ત)	સરી : સેર (=માળા)
સટ્ટ : સટ્ટો (=લાભનું લેખું માંડીને કરેલું સોદાનું સાહસ)	સવડુત્ત : સવળું
સટ્ટ : સાટું (=કરાર)	સહ : સે' (=મદદ)
સટ્ટ : સાટું (=બહાનાની રકમ)	સંકેલ્લિઞ : સંકેલવું (=આટોપવું)
સટ્ટ : સાટું (=માલને બદલે માલ આપવો કે કન્યાને બદલે કન્યા આપવી તે)	સંકેલ્લિઞ : સંકેલવું (=પાછું વાળી લેવું)
સટ્ટ : સાટું (મૂલ ઠેરવવું તે)	સંકેલ્લિઞ : સંકેલવું (=ભેગું કરવું)
સત્થર : સથવારો (ફડિયાની એક જાતનો આદમી)	સંગરિગા : સાંગરી (=સમડીની ધિંગ)
સત્થર : સથવારો (=કાફલો)	સંઘાડ : સંઘાડો (=ખેડી; યુગલ)
સત્થર : સથવારો (=સાથ)	સંઘાડી : સંઘાટી બીલ્લ (=ભિક્ષુકનું ઉપવસ્ત્ર)
સફર : સફર (=પ્રવાસ)	સંઢી : સાંઢ (=ઊંટ)
સરિભરી : સરભર	સાઉલી : સાલ્લો
સરિવાય : સરવડું (=રહી રહીને પડતું વસ્ત્રાદિનું ઝાપટું)	સાઉલી : સાવલિયું
સરિસ : સરસું (=પાસે; નજીક)	સાઉલી : સાળુ
સરિસરી : સરાસરી	સામરિ : સામર [=શીમળો (ઝાડ)]
	સારી : સાદી-

સાહુવિઆ : સિસોળિયું

સાહુલી : સાહેલી

સિઈટી : સીડી

શિકોત્તરી : શિકોતરી (=શિકોતરા

જેવી ભૂતડી)

શુક્કાણુય : શુકાન

શુંકલ : શુંખળું (=ડીંબી ઉપરનો

સોય જેવો રેસો)

શુંધ : સૂંધવું

શુંચલ : સંચળ

સેડ્લી : સીડી

સેરી : શેરડી

સેરી : શેરી

સેરી : સેર (=

સેલિલ : શેલાયું

ઉપયોગનું

સેલિલ : શેલી

પાડવા મા

સેલિલ : શેલી

સેલિલ : શેલી

દોરાની ચ

સોવાણ : સોઈ

હ

હક : હાંકવું (=ચલાવવું)

હક્કા : હાક

હહહહ : સહસહ (ડિકળવાનો અવાજ)

હહુ : હાહ (=એક જ; ઘણું જ)

હહુ : હાહ (=ખાંધો)

હહુ : હાહ (=હાહકું)

હથલિલઅં : હડસેલો (=ધક્કો)

હથલેવ : હથેવાળો (=હાથેવાળો)

હથિયાર : હથિયાર (=ખોજાર; શસ્ત્ર)

હરિઆલી : હરિયાળી (=ચીલોતરી

કે તેની થોળા)

હલખોલ : હલમલ (=હાલખાલ)

હલહલઅ :

કોલાહલ)

હલહલઅ :

અવ્યવસ્થ

હલ્લ : હલલ

ભીડથી

હલ્લ : હલલ

હલ્લ : હલલ

હલ્લ : હલલ

હલ્લ : હલલ

હલ્લ : હલલ

હલ્લ : હલલ

હલ્લ : હેલો (=ધક્કો)

હલ્લ : હેલો (=હરકત)

હલ્લખંડલ : હલ્લખંડલ (=હલમલ; ધમાલ)

હંજય : હાંજ (ચરીરના સાંધા)

હંજય : હાંજ (=હિમત, શક્તિ)

હિક્કિઆ : હિક્કિઆ (=મૂમરાણ;

કકલાણ)

હિક્કિઆ : હિક્કિઆ (=ચોક્કળ)

હિચિઆ : હિચિઆ

હેટ્ઠ : હેટ્ઠ; હેટ્ઠ; (=નીચે) [કાફી]

હેડા : હેડા (=ચેપા માટેના બળદોનો

હેર : હેરણું (=નિહાળણું)

હોડ : હોડ (=ચરત)

હોલ : હોલો (ધંખી)